MAART 2011

STICHTING

FORT ORDONNANS

UITGAVE: NEDERLANDS MILITAIR KUSTVERDEDIGINGSMUSEUM "FORT AAN DEN HOEK VAN HOLLAND"

Eerste grootschalige restauratie Fort Hoek van Holland (deel 2)

Vanuit het perspectief van de architect Gerard Vreugdenhil. Artikel uit het Tijdschrift voor Monumentenzorg no 2, 2010.

Veel scheuren, slecht voegwerk, aangevreten beton, kozijnen die in slechte staat verkeerden en meer van dat soort schades maakten dat er niet langer kon worden gewacht met een grootschalige restauratie van Fort Hoek van Holland. Het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam (OBR), onderdeel van de gemeente Rotterdam, benaderde Braaksma & Roos Architectenbureau - onder meer gespecialiseerd in restauraties-voor het ontwerp, advies en de begeleiding tijdens zowel het voortraject als de uitvoering van het project.

Sinds de bouwperiode in de jaren tachtig van de negentiende eeuw zijn er diverse veranderingen en toevoegingen aan Fort Hoek van Holland uitgevoerd. Ook was er van tijd tot tijd sprake van kleine herstelwerkzaamheden. Het is nu echter voor het eerst dat het gebouw grootschalig wordt gerestaureerd.

Daarbij is het fort zoals het eind negentiende eeuw oorspronkelijk werd gebouwd uitgangspunt, zegt Gerard Vreugdenhil van Braaksma & Roos Architectenbureau.
"We hebben tijdens de voorbereiding onder andere een bouwhistorische verkenning gedaan. In de archieven was over de oorspronkelijke bouwperiode veel terug te vinden, over latere aanpassingen waren echter veel minder gegevens. We hebben onder meer kunnen terugvinden dat de grondmassa niet meer in de oorspronkelijke staat verkeerde en dat er aanpassingen aan de betonnen dekking zijn gedaan, onder andere door de Duitsers tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ook de op het terrein staande bijgebouwen zijn onderdeel van het restauratieplan, deze vallen eveneens onder de monumentale status."

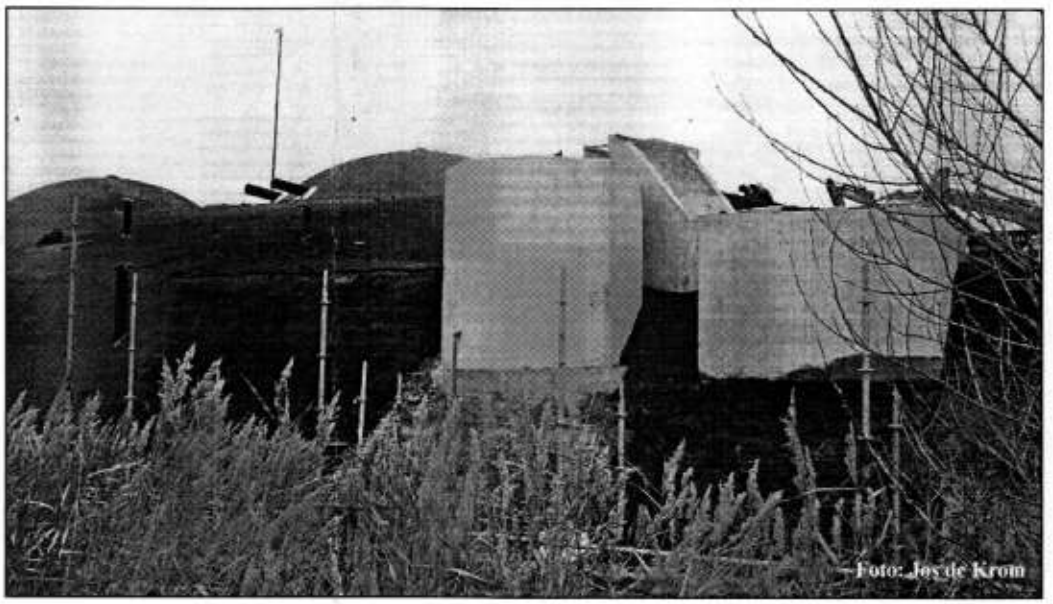
Foto: Jos de Krom

Tot de activiteiten van Braaksma & Roos tijdens de voorbereiding behoorde tevens het maken van een technische opname, het opstellen van een begroting (de totale restauratiekosten bedragen 5 miljoen Euro) en het aanvragen van subsidie en de bouw- en monumentenvergunning,. Alle tijdens de het onderzoek gevonden gegevens werden tot één geheel verwerkt, dat de basis voor het bestek vormde.

"Omdat de problemen zich met name aan die buitenkant voordeden hebben we ons vooral daar op geconcentreerd" aldus Vreugdenhil. "Ook met het oog op het beschikbare budget. Het interieur, dat zich in redelijk goede staat bevindt, hebben we in dit project maar beperkt meegenomen."
Het projectmanagement wordt verzorgd door Dhr. F. Alba Heijdenrijk van de Grontmij. Hij voert daarnaast ook de directie over de bouw gedurende de uitvoeringsfase, die medio 2009 is gestart.
Het bureau BBC houdt toezicht en Braaksma en Roos biedt restauratietechnische ondersteuning en architectonische begeleiding.

Het werk wordt uitgevoerd door de restauratie-aannemer Huurman te Delft. Zoals dat bij restauraties eerder regel dan uitzondering is, moeten er tijdens de werkzaamheden nog veel bouwtechnische en esthetische vraagstukken worden opgelost, merkt Gerard Vreugdenhil op. "Zeker omdat hier sprake is van een bijzonder gesitueerd gebouw. Het bevindt zich namelijk deels onder de grond. Dat betekent dat je wat verwarming en ventilatie betreft naar specifieke oplossingen moet zoeken. Verder hebben we besloten om de grondmassa, die uit hellende vlakken bestaat, in de originele staat, terug te brengen. Een deel van het terrein gebruiken we voor de waterafvoer. Ook dat was, vanwege de gedeeltelijke ondergrondse ligging, een specifiek probleem. Tot vrij recent gebeurde de afwatering redelijk provisorisch, onder meer met behulp van pompjes. Dat is nu vervangen door een pompinstallatie die op het riool is aangesloten. Daarbij hebben we zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de bestaande, nog goed functionerende systemen binnen in het fort ".Wat de gietijzeren geweerkoepels en kanonnen betreft, vervolgt Vreugdenhil, die zijn in de oorlog door de Duitsers in verband met de metaalschaarste verwijderd. "Die kunnen we dus niet meer in de originele staat terugbrengen. Maar al met al lukt het prima om Fort Hoek van Holland zoveel mogelijk zijn authentieke karakter terug te geven. Dankzij de inzet van vele vrijwilligers in de voorgaande jaren bevond het zich nog in een redelijke staat.".

INHOUD

2 Spion van de Heer

3 De ondergang van de ss. Prinses Juliana

4 In Memoriam

5 Fort Pampus waterdicht

Spion voor de heer. Henk de Jonge 1916-2010

Door George Marlet

Hij werd gelauwerd als een held, maar zelf zag hij alles in zijn leven als een eerbetoon aan God.

Oud Gediende Sempel maakte de redactie erop attent dat in dagblad Trouw van maandag 30 januari 2011 een artikel over de Oud Gediende Henk de Jonge stond.
Oud Gediende Henk de Jonge was luitenant van de kustartillerie en gelegerd in het Fort en in de bollenschuur van Waling van Geest in 's-Gravenzande tijdens de mobilisatie en oorlogsdagen van mei 1940. Tot 2004 was hij actief lid van de club van Oud Gedienden.
Ter herinnering hierbij het integrale artikel, dat de Ordonnans met toestemming van Trouw mag publiceren. Voor meer informatie:

...CRE. help
De roep was nauwelijks
an of mijn achterhoofd
e de aarde. En wel zo
, alsof ik als een pasge-
n baby in de armen van
moeder gelegd werd.
een verhoring!' Ook nu
schieten Gods engelen te

...k de Jonge zette begin
negentig onder de titel
renstroomf " zijn levens-
aal op papier. Niet om
te doen over zijn helden-
n als topspion 'Albrecht'
ns de Tweede Wereldoor-
maar om te getuigen van
rotsvaste geloof in God.
ls is het de Heer die de
...helpt bij zoms moeilijke
en radicale keuzes. Als hij
daardoor in moeilijkheden
raakt, sterkt hem dat als de
Bijbelse job in zijn overtui-
ging dat de Heer hem wil be-
proeven om nog vaster te gaan
geloven.
De Jonge had een tweede
'Soldaat van Oranje' kunnen
worden, maar koos al kort na
de oorlog voor een bestaan in
betrekkelijke anonimiteit dat

gezin in Heerde bij Zwolle
Zijn ouders werkten in een
psychiatrische inrichting in
Heerde. Zij gaven hun twee
zoons een degelijk gerefor
meerde opvoeding, met twee
kerkdiensten per zondag.
Na het Christelijk Lyceum in
Zwolle werkte Henk een jaar-
tje als jongste bediende bij
een bank.
Voor zijn dienstplicht volgde
hij de opleiding voor reserve-
officieren van de bereden
artillerie en werd daarna toe-
gelaten tot de Koninklijke
Militaire Academie. Daar
maakte de Jonge in november
1937 een geloofscrisis door
waarin hij gelouterd tevoor-
schijn kwam. Was het geloof

...
...vertrijzen we ook naar het gedenkschrift van Henk de Jonge, dat in de bibliotheek van het Fort aanwezig is.

...Vlak voordat hij op 12 maart
1943 zouden Utrechte gedoopt
zou worden, zong Henk de
Jonge psalm 68, vers 18: Ge-
leidt zij God met groot ont-
zag. 'Hij kan en wil en zal in
nood, zelfs bij het naderen van
de dood, volkomen uitkomst
geven.' Dat de Jonge de para-
chutesprong overleefde, was
voor hem het zaligste bewijs
dat de Allerhoogste hem leid
de en beschermde.
'Ik trokke met een been ver-
stuikt in het parachutehoofd-
kwartier en zong 's. Met het
hoofd van bevelen. De val
was niet twee honderd meter
...ritiele seconden en dan? Nu
...de dood? Nekvrede? Vlij-
...

...den van het dispuut Cicero. In
het voorjaar van 1942 kwam
hij in contact met een verzets-
groep en probeerde hij dispuut-
genoten warm te maken voor
het verzet. Dat nam een rare
wending toen hij begin april
1912 het verzoek kreeg om
zich te melden bij de Valerius-
kliniek in Amsterdam.

In plaats van een kennismak-
king met de verzetsgroep bleek
het een gesprek met een psy-
chiater te zijn. Dispuutgenoten
van Cicero dachten dat de Jon-
ge deskundige hulp nodig had
om van zijn verzetsideeën af te
komen. De diagnose van de
psychiaters. De Jonge leed aan
...

...
...
...

De ondergang van het ss. Prinses Juliana.

D. Ruis,
Werkgroep historisch onderzoek "St. Fort a/d Hoek van Holland".

Het verhaal van de 1e compagnie van het 2e bataljon van het 40e Regiment Infanterie.

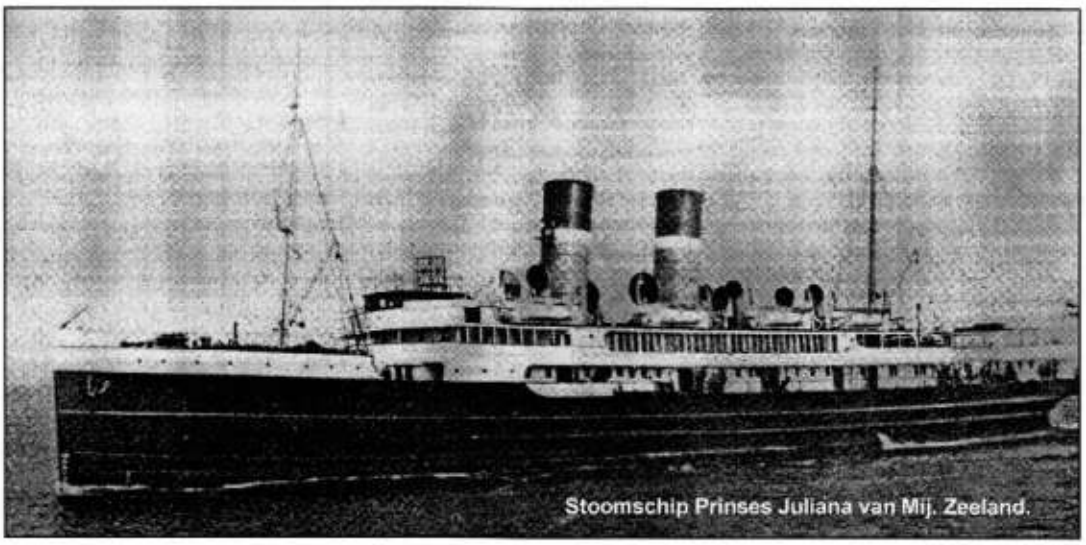
Stoomschip Prinses Juliana van Mij. Zeeland.

De 1e compagnie van het 2e bataljon van het 40e Regiment Infanterie (1-II-40-RI) was vanaf het begin van de mobilisatie in 1939 gelegerd in Zeeuws Vlaanderen, in het rustige dorpje Groede enkele kilometers ten westen van het stadje Breskens.
Het 2e bataljon stond onder commando van kapitein Van Zoest. Op 8 mei 1940 werden de soldaten in staat van alarm gebracht en werden zij belast met de bewaking van de Westerschelde oever. Op de ochtend van de 10e mei 1940 werden de soldaten omstreeks 04.00 uur gewekt met de kreet: "Jongens, het is oorlog" Kort daarna vlogen er drie vijandelijke vliegtuigen over. Sommige soldaten schoten erop met hun geweren.

Kort na het uitbreken van de oorlog trokken Franse troepen vanuit het zuiden Zeeuws-Vlaanderen binnen. Een aantal eenheden stak, met de veerboten via Breskens naar Vlissingen, de Westerschelde over en namen op Walcheren posities in.
Op 11 mei 1940 kregen de soldaten van 1-II-40-RI opdracht op te breken en naar Breskens te marcheren. Zij moesten, zeer tegen de zin van vice Admiraal Van der Stad, bevelhebber Zeeland, naar IJmuiden om daar de troepen te versterken. Te Breskens gekomen gingen de soldaten aan boord van de veerpont naar Vlissingen. In Vlissingen aangekomen marcheerde men naar de haven waar de veerboot ss. Prinses Juliana van de Maatschappij Zeeland lag. Boven Walcheren vonden die dag diverse luchtgevechten plaats tussen Duitse en Franse gevechtsvliegtuigen. De Franse jagers beschermden de Franse militairen welke oprukten naar Vlissingen en Middelburg. Ook het vliegveld bij Vlissingen werd aangevallen door Duitse Heinkel bommenwerpers en Messerschmitt 109 jagers. Het vliegveld werd verdedigd door middel van luchtafweergeschut.
In de haven aangekomen gingen de manschappen en officieren van de 1e compagnie, ongeveer 200 man, onder chaotische toestanden, samen met hun paarden en materieel aan boord van het ss. Prinses Juliana. Aan boord gekomen stelde men de mitrailleurs aan dek op, het schip had geen eigen bewapening. Kort na het inschepen werd het schip aangevallen door Duitse vliegtuigen en er viel een vliegtuigbom ongeveer 10 meter naast het schip in het water. Een aantal soldaten raakte doorweekt van het opspattende water en een complete moddergolf sloeg over het dek. De manschappen riepen dat het menens was en begonnen het schip weer te verlaten. Een groot deel van deze soldaten waren boerenjongens die voor het eerst zo ver van huis waren en nog nooit een zeereis hadden gemaakt.

Kapitein Van Zoest beval de mannen weer aan boord te gaan. Dit deden ze toen er een detachement marinetroepen (ongeveer 80 man) o.l.v. reserve 1e luitenant der mariniers Pronk aan boord gingen. Deze marinetroepen zouden ook meegaan naar IJmuiden. Nadat alles was ingescheept vertrok de Prinses Juliana uit de haven van Vlissingen en voer via de Scheldemonding richting Noordzee. Het schip had geen escorte van oorlogsschepen en slechts enkele lichte mitrailleurs als bewapening. Onder de Belgische kust ging men voor anker. Op zondag 12 mei 1940 (1e Pinksterdag) haalde het schip in de vroege ochtend uren, omstreeks 03.30 uur, het anker op en voer langs de kust naar het noorden, bestemming IJmuiden. Om 08.30 uur was er een luchtaanval van Duitse vliegtuigen op het schip. Er ontstond echter geen schade. Omstreeks 10.30 uur voer het schip ongeveer op 6 mijl dwars van Hoek van Holland toen het opnieuw werd aangevallen. Er naderden een formatie van negen Duitse bommenwerpers.

Drie toestellen zwenkten naar het westen en drie naar het oosten. De overige drie Junkers Ju88 bommenwerpers vielen het schip aan, wierpen bommen af en beschoten het schip met hun boordmitrailleurs. De mitrailleurkogels sloegen in op het dek en in de dekhuizen. De bommen welke nabij het schip in het water vielen veroorzaakten waterfonteinen welke over dek sloegen. Vanaf het schip probeerde men met de mitrailleurs en geweren op de Duitse vliegtuigen te schieten. Er vielen geen doden of gewonden.

Plotseling werd de Prinses Juliana aan de achterzijde geraakt door de explosie van een vliegtuigbom welke vlak naast het schip in het water viel. Door de explosie ontstond een gat van een halve meter en raakte het stuurgerei onklaar. Het schip maakte slagzij over bakboord en richtte zich niet meer op. Kapitein J.P. Nonhebel gaf opdracht om het schip te verlaten en de soldaten renden naar de sloependekken. Men streek de sloepen en gooide vlotten in zee. Een aantal opvarenden sprong vanaf het schip in zee. Ondertussen waren de Duitse vliegtuigen gedraaid en ondernamen opnieuw een duikaanval op de Prinses Juliana terwijl ze het schip en de sloepen in zee beschoten met hun boordmitrailleurs. Het was een chaos rond de veerboot. Er lagen zeven sloepen en diverse vlotten vol met mensen in het water en er zwommen mensen rond. Rondom het schip was het lawaai van jankende vliegtuigmotoren, gierende en exploderende bommen en exploderende granaten. De Duitse vliegtuigen braken echter plotseling hun aanval af omdat er vier Britse torpedojagers uit de richting Hoek van Holland verschenen. Deze schepen schoten met hun luchtdoelgeschut op de vliegtuigen, waardoor deze gedwongen waren om hoger te gaan vliegen. Hierdoor had hun aanval geen effect meer waarna zij verdwenen.

De paarden lopen aan dek.

De Britse torpedojager HMS. Wild Swan, het bewakingsvaartuig BV 43, een loodsboot en enkele vissersschepen namen alle opvarenden van de Prinses Juliana aan boord. De soldaten moesten echter hun wapens en uitrusting achterlaten. Het was een wonder dat er bijna geen slachtoffers vielen. Het enige slachtoffer was een bemanningslid, J. Looise, een stoker. Hij stierf aan een hartaanval en werd te Hoek van Holland begraven.

De manschappen van de 1e compagnie van het 2e bataljon van het 40e Regiment Infanterie en de mariniers werden aan wal gebracht in Hoek van Holland en opgenomen in het Fort aan den Hoek van Holland. Deze manschappen waren zodanig over hun toeren dat zij niet meer direct konden worden ingezet. Nadat de soldaten van de 1e compagnie in het fort van schone, droge kleding en een aantal wapens waren voorzien werden zij in de fruitloods aan de Harwichkade ondergebracht.
Zij werden ingeschakeld bij het vervoer van munitie, het maken van loopgraven, wachtdiensten en dergelijke. Deze soldaten zouden IJmuiden niet meer bereiken. De directe omgeving van de fruitloods werd gedurende deze dagen regelmatig door Duitse vliegtuigen onder vuur genomen en gebombardeerd. De diverse stukken luchtdoelgeschut en het luchtafweer geschut van de Britse torpedojagers te Hoek van Holland beschoten deze vliegtuigen, terwijl er ook enkele luchtgevechten plaats vonden met Britse jagers.

De manschappen van het marinedetachement werden voor de helft van andere geweren voorzien en werden samen met 40 manschappen van het fort naar het eiland Rozenburg gezonden. Daar waren ook Duitse soldaten geland.
Reserve luitenant Pronk probeerde met hulp van een aantal van zijn mannen met een logger en de reddingboot de gestrande veerboot te bereiken om uitrustingstukken en wapens van boord te halen. Hij werd echter regelmatig onder vuur genomen door overvliegende Duitse vliegtuigen.
Hierop besloot hij 's-nachts opnieuw een poging te ondernemen. In de nacht bleek echter niemand aanwezig te zijn om de reddingboot te varen, waarop Pronk het met de logger probeerde.

Door een stevige zeegang bij de ondiepten bij het wrak voor de logger lukte het niet om de goederen van boord te halen.

Na de capitulatie van het Nederlandse leger op 14 mei 1940, onder druk van het bombardement op de stad Rotterdam en onder dreiging van bombardementen op andere Nederlandse steden, trokken de Duitse troepen op 16 mei Hoek van Holland binnen. De Nederlandse militairen werden krijgsgevangenen en moesten op last van de bezetter op 17 mei naar Den Haag marcheren waar zij in een school aan de Wouwermanstraat werden gedemobiliseerd en naar huis mochten.

De verlaten Prinses Juliana werd door de stroming en de wind in de richting van de kust gedrukt en door twee sleepboten schuin voor strandpaal 117 (51.59.53 NB en 04.06.38 OL) op de zandbanken gezet, waar het schip in tweeën brak.
Tijdens de oorlogsjaren werd tijdens oefeningen het wrak als schietschijf gebruikt door het 15 cm geschut van de Duitse kustartillerie te Hoek van Holland.
Ook de Duitse schnelboten gebruikten tijdens hun oefeningen het wrak als aanvalsdoel. Het wrak zakte langzaam weg in het zand en ligt, aangegeven door een wrakboei, nog steeds op dezelfde plaats. Door de opspuiting van het Hoekse strand kwam het wrak wel dichter bij de kust te liggen.

Het stoomschip PRINSES JULIANA II werd in 1920 bij de Kon. Mij. De Schelde te Vlissingen gebouwd voor de Maatschappij Zeeland te Vlissingen..Op 15 augustus 1920 maakte zij haar eerste reis van Vlissingen naar Folkestone in de nachtdienst. Op 13 juli 1922 ging het schip over op de dagdienst naar Folkestone. Later ging het schip op de route Vlissingen – Harwich varen. Het schip was 2.908 brt. groot.

*

In memoriam

De werkgroep Oudgedienden heeft in de achter ons liggende periode de hier volgende kennisgeving van overlijden ontvangen :

De heer **Hendrik Geert de Jonge,**
Geboren te Doorwerth 28 december 1916,
overleden te Capelle aan den IJssel 12 december 2010.
Oud Gediende van de Koninklijke landmacht,
luitenant en plaatsvervangend commandant bij het Regiment Kustartillerie, drager van de onderscheiding Ridder in de Militaire Willemsorde.
Was gelegerd in de positie Hoek van Holland in mei 1940 in de bollenschuur van Waling van Geest te 's-Gravenzande, betrokken bij het onklaar maken van het geschut in de positie.
Oprichter en lid van de verzetsgroep Albrecht.

De heer **Cornelis Overkleeft**
Geboren te 's-Gravenzande 10 juli 1920
Overleden te 's Gravenzande
10 december 2010.
Oud Gediende van de Koninklijke Landmacht, soldaat bij het Regiment Kustartillerie van de lichting 1939,
drager van het Verzetsherdenkingskruis.
Was gelegerd in de positie Hoek van Holland in mei 1940 in de bollenschuur van Waling van Geest te 's-Gravenzande.

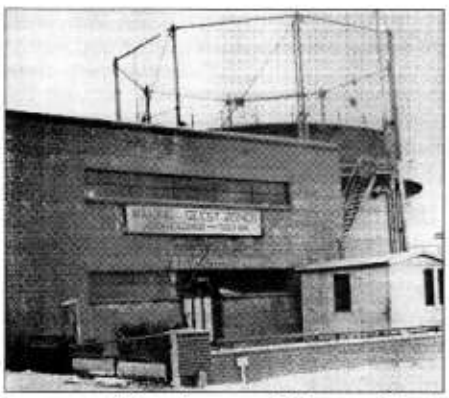

Bollenschuur van Waling van Geest

De heer **Gerard Burgwal**
Geboren te Leiden 9 juli 1927,
overleden te Hoogvliet 4 februari 2011.
Oud Gediende van de Koninklijke Marine,
OVW-er van de lichting 1945, korporaal machinist.
Was ingedeeld bij de Marine Uitkijkdienst – de MUD - op marinevaartuig Y816 van februari 1953 tot februari 1954. De MUD moest mijnen opsporen en onschadelijk maken rond de monding van de Nieuwe Waterweg.

Als bestuur en Werkgroep Oudgedienden hebben wij de respectievelijke nabestaanden onze oprechte deelneming betuigd met dit onherstelbaar verlies.

Vanwege gezondheid beëindiging lidmaatschap van de Oud Gedienden van het Fort aan den Hoek van Holland :

De heer **Willem Zikkenheimer**
Geboren te Den Haag 8 januari 1920 -
Oud Gediende van de Koninklijke Landmacht, soldaat bij het Regiment Kustartillerie van de lichting 1939.
De 3e Depot Compagnie was gelegerd in de positie Hoek van Holland in mei 1940 in de bollenschuur van Waling van Geest aan de Monsterseweg 159 te 's-Gravenzande .

De heer **J. Middendorp**
Geboren op 13 maart 1917.
Oud Gediende van de Koninklijke Landmacht, lichting 1937, soldaat bij het Regiment Kustartillerie batterij VII op het voormalige eiland "De Beer ".

De heer **S.A.W. Eekhout**
Geboren te Monster op 7 maart 1929.
Oud Gediende van de Koninklijke Marine van de lichting 1949, diende als korporaal- schrijver ongeveer 9 maanden in het Fort.

Het lukte de Jonge om via een omweg naar Engeland te komen: via België en Frankrijk naar Spanje, per schip naar Curaçao en New York en van daaruit opnieuw per schip naar Engeland. Daar ontmoette hij koningin Wilhelmina. Ik hield van haar, maar daarna nog meer."
De Jonge krijgt een verkorte spionage-opleiding om als agent van het Bureau Inlichtingen in Nederland te worden gedropt. Hij moet daar militaire en economische inlichtingen verzamelen en contact leggen met verzetsorganisaties. Met een radiozender sprong de Jonge in maart 1943 uit een Brits vliegtuig. Door technische problemen lukte het maar sporadisch om berichten vanuit Nederland door te geven. De Jonge, codenaam Albrecht, slaagde er wel in om bekenden uit het leger en van de Vrije Universiteit te werven als spion. Zo ontstond de Groep Albrecht, die zou uitgroeien tot een van de belangrijkste spionageorganisaties in Nederland. met aan het eind van de oorlog zo'n achthonderd medewerkers.
Vanwege de radioproblemen besloot de Jonge om 650 fotonegatieven van documenten zelf naar Engeland te brengen. Een zware tocht door België en Frankrijk eindigde in de Pyreneeën, waar hij samen met andere militairen in oktober 1943 werd gearresteerd. Hij kreeg in juli 1944 drie maal de doodstraf wegens spionage, wapenbezit en het breken van zijn erewoord. Het doodvonnis word niet voltrokken: hij werd afgevoerd naar Duitsland waar hij tot april 1945 in tuchthuizen en kampen zat.

Na de bevrijding van Nederland meldde hij zich voor een geheime missie in het nog door Japanse troepen bezette Indonesië. Het lukte hem om eind 1945 inlichtingen over het Indonesisch leger te verzamelen. maar de twijfel sloeg toe over de vraag wat Nederland nog in Indonesië te zoeken had, "wel te verstaan, in de dominerende en bezettende zin van vóór de oorlog'. De twijfel was voor hem mede aanleiding om ontslag uit militaire dienst te vragen, dat hem in het voorjaar van 1946 werd verleend. In 1948 kreeg de Jonge de onderscheiding van Ridder in de Militaire Willemsorde, do hoogste onderscheiding voor 'uitstekende daden van moed, beleid en trouw'.

De Jonge kwam in contact met een groep zakenmensen die het Evangelie door middel van film wil verspreiden. Het filmavontuur liep op niets uit, waarna hij zijn geluk beproefde in het jeugdwerk. In 1950 besloot hij samen met Ina te emigreren naar Australië. Daar kreeg het echtpaar - tot zijn verdriet kinderloos gebleven - het zwaar te verduren. De gewezen topspion moest auto's wassen en treinen schoonmaken om te overleven. - ***De Here Jezus had deze beproeving gearrangeerd om mij te bepalen bij de noodzaak van voortgezette reiniging van het hart*** -. schrijft de Jonge in zijn memoires.

In Sydney kreeg de Jonge baantjes bij onder meer de gemeentereiniging, een drukkerij en een staalconstructiebedrijf, afgewisseld door soms lange periodes van werkloosheid. In 1959 kreeg het echtpaar het Australisch staatsburgerschap en ze gingen voortaan door het leven als Henry en Helen Young.
Opnieuw door goddelijke ingeving besloot de Jonge om in 1963 naar een kibboets in Israël te emigreren. Later werkte hij als reisleider van evangelische groepsreizen.
In 1971 moesten ze vanwege een kwestie rond hun verblijfsvergunning terug naar Australië. Midden jaren tachtig lieten ze Australië achter zich om voorgoed neer te strijken in Nederland.

In Hendrik Ido Ambacht ontvingen ze vrienden en hielden ze regelmatig aan huis Avondmaal. Kinderen en kleinkinderen van familie en vrienden kwamen graag bij oom Henk en tante Ina. Het godsgeloof maakte indruk. Een van de kleinkinderen dacht dat oom Henk met God kon praten 'in de zin dat ze samen thee en koffie gingen drinken'. Daar was ik diep van onder de indruk, want ik kende verder niemand die bij God op de koffie was geweest.
De afgelopen jaren nam de Jonge's gezondheid gestaag af. 's Nachts droomde hij van de oorlog en schrok dan wakker. Ina bad dat ze voor Henk zou kunnen blijven zorgen en heeft dat tot zijn overlijden ook kunnen doen.

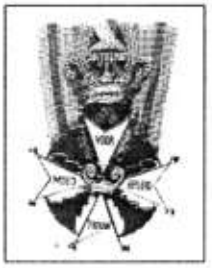

Fort Pampus nu echt waterdicht.

Met toestemming overgenomen uit "voor Pampus" nr.4 van Pampusjaar 115 om aan te geven dat het Fort aan den Hoek van Holland niet de enige is die problemen heeft met waterdichtheid. En eens zal het hier net zoals op Pampus ook waterdicht worden.

Een afdichting op cementbasis die bij de laatste ingrijpende renovatie in 2008 werd aangebracht, bleek niet afdoende. Na twee strenge winters was de laag er dit voorjaar gemakkelijk af te krabben.
Bij de restauratie in 2008 lag de nadruk vooral op andere aspecten van het fort van de Stelling van Amsterdam. Zo moest het metselwerk worden hersteld en de geschutskoepels herbouwd, ditmaal in hout. Afdichting was een sluitpost. Ditmaal was er meer budget voor de waterdichting.
En is men in het voorjaar gestart met de werkzaamheden.

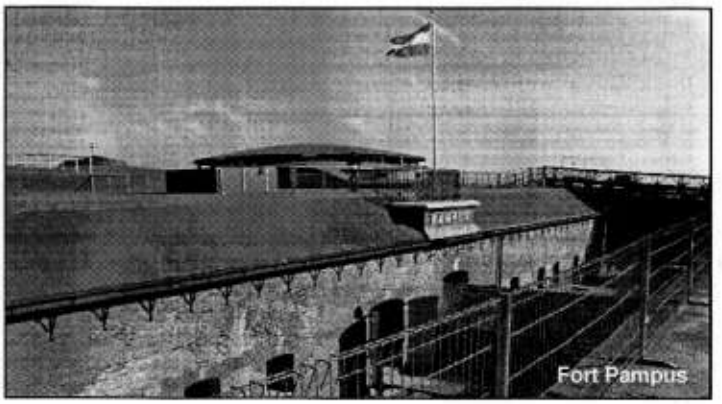

Eerst werd aan de keelzijde op het vlakke stuk een 750 vierkante meter grote constructieve betonlaag aangebracht. Want de soms wel meters dikke betonlaag van het ruim honderd jaar oude fort had flink te lijden van scheuren die waren ontstaan in de Tweede Wereldoorlog. De Duitsers sloopten met explosieven de twee geschutskoepels en haalden de kanonnen er uit om ze, met de stalen brokstukken, te kunnen omsmelten tot nieuw wapentuig. Door die scheuren was in de loop der jaren veel water naar binnengekomen, en hadden zich complete druipsteenformaties afgezet in de constructie. Op het vlakke stuk aan de keelzijde bracht men een laag van gemiddeld 8 centimeter beton aan over het grillig gevormde oppervlak. Waar meer dan 10 centimeter nodig was, werd eerst krimpwapening aangebracht. Het was een arbeidsintensief karwei, want alles moest met boten worden aangevoerd. Zelfs het water voor aanmaak van de mortel. Een waterput is er niet op het forteiland en de kwaliteit van het IJsselmeerwater was onvoldoende voor een betrouwbare mortel. Vier man waren continu bezig met het mengen van mortel, terwijl een zes man sterke stortploeg het materiaal aanbracht. De afwerking vond plaats met een Triflex-systeem. Dat is een PMMA-kunstharssysteem, bestaande uit een primer, een beschermingslaag en een afwerklaag.
Het systeem kan zelfs bij vorst worden aangebracht; het hardt in een half uur tot drie kwartier uit. De enige verwerkingseis is dat de ondergrond droog is.
De protectlaag wordt twee keer opgebracht; tussendoor wordt een glasvezel wapeningsdoek uitgerold in de natte hars.
Het wegrollen van de luchtbellen die daarbij dreigen te worden ingesloten, vergde wederom veel handwerk. De tweede beschermingslaag is ingestrooid met granulaat, daarna is een afwerklaag aangebracht. Behalve de nieuwe betonvloeren werden ook de houten geschutskoepels met Triflex afgewerkt. Ook die werden ingestrooid met het donkere natuursteengranulaat, dat het fort een authentieke uitstraling geeft.
Het betonrestauratiebedrijf Ivacon Engeneering uit Lijnden heeft de werkzaamheden uitgevoerd en is daar ongeveer negen maanden mee bezig geweest.
Nu kan er eindelijk aan de afwerking van het zuidwest kwadrant begonnen worden. Daar komt een houten vloer in. En worden er ramen en deuren geplaatst. De ramen zullen op een speciale manier worden aangebracht zodat het aan de buitenkant lijkt alsof het nog steeds open gaten zijn. Want het ruïnekarakter moet behouden blijven.
En als dat allemaal klaar is kan eindelijk begonnen worden met de inrichting als infocentrum voor de Stelling van Amsterdam en Pampus, hopelijk (als het weer meezit) is dat dan volgend seizoen klaar.

Peter Claesen

Historicus van Fort Pampus

Nederlands militair kustverdedigingsmuseum "Fort aan den Hoek van Holland"

Bezoekadres: Stationsweg 82, 3151 HS Hoek van Holland - Postbus 9, 3150 AA Hoek van Holland
Telefoon: 0174-382898 - Postbank 126457 - Internet: www.forthvh.nl - E-mail: info@forthvh.nl

Maak een reis door het verleden. Kijk in de soldatenkamers vanaf 1890 en de vergadering van het Nederlands kabinet van mei 1940. Neem kennis van de kustverdediging en beleef de strijd om onze bevrijding in het best bewaarde pantserfort van Nederland.

Openingstijden

Het museum is voor individueel bezoek geopend het ***eerste weekend*** van de maanden februari t/m november op zaterdag van 13.00 tot 16.00 uur en op zondag van 12.00 tot 16.00 uur.
Een rondwandeling duurt ongeveer twee uur. Met behulp van korte teksten krijgt men uitleg bij de exposities.
Met een ***Museumgids*** (te koop voor ***€ 1,50*** bij de ingang) in de hand krijgt men over de hele route door het fort technische en achtergrondinformatie.
De toegangsprijs bedraagt tijdens deze ***eerste weekenden*** voor volwassenen € 5,50. Voor kinderen tot 12 jaar en personen van 65+ € 3,50. Kinderen tot 4 jaar en begunstigers hebben gratis toegang. Met de Museumkaart of Rotterdampas wordt het respectievelijk € 4,00 of € 2,00 p.p.

Rondleidingen

Tijdens de **zomervakantie** in juli en augustus staan op dinsdag, woensdag en donderdag om 13.00 uur **en** om 14.30 uur ervaren rondleiders klaar om u te begeleiden bij een complete rondleiding. Tijdens de overige vakantieperiodes is de aanvangstijd 13.30 uur.
Ook op vele zondagen, uitgezonderd het eerste weekend van de maand, zijn er rondleidingen. Deze zondagrondleidingen beginnen om 13.00 **en** om 14.30 uur. Voor al deze rondleidingen geldt dat vooraf aanmelden niet nodig is.
Deelname kost voor volwassenen € 6,- en voor kinderen tot 12 jaar € 4,-. Kinderen onder de 4 jaar hebben gratis toegang. Met de Rotterdampas wordt het respectievelijk € 4,50 of € 2,50 p.p.
De precieze data staan vermeld op onze website **www.forthvh.nl** of zijn telefonisch op te vragen via 0174-382898.
Tijdens de kofferbak-zondagen en op de dinsdagen en woensdagen in de zomervakantie is het ook mogelijk om zelfstandig de exposities te bekijken van 13.00-15.30 uur. De toegangsprijs is als bij de eerste weekenden.

Op afspraak

Voor groepen van minimaal 10 personen kunnen het hele jaar - behalve op zondag- rondleidingen worden georganiseerd.
Voor zaterdagavond en zondagochtend geldt de voorwaarde dat de groep uit minimaal 30 personen moet bestaan.
De kosten bedragen € 6,- p.p.
Voor een afspraak kan contact worden opgenomen met het fort, tel. 0174-382898, fax 0174-310128, of e-mail info@forthvh.nl
Voor **scholen** en onderwijsinstellingen geldt een tarief van € 3,50 per leerling en/of begeleider.

Bijeenkomsten

Voor groepen van particulieren, verenigingen of bedrijven kan, voor of na de rondleiding, in de ambiance van het fort een bijeenkomst worden gehouden. Dat kan zijn een conferentie, een receptie, een reünie of een samenzijn in gasterij Barbara.
Basis is steeds de toegangsprijs met rondleiding.
Voor catering en andere voorzieningen zijn optioneel.
Nadere informatie is verkrijgbaar bij het fort: tel. 0174-382898.

Mindervaliden

Het fort is voor een groot deel toegankelijk voor mindervaliden. Rolstoelen staan gereed bij de ingang.

Colofon

De Fort Ordonnans verschijnt onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de stichting Fort aan den Hoek van Holland

In ***deze*** Fort Ordonnans bijdragen van:

Dick Ruis, Piet van Noort,
Dagblad "Trouw" en "voor Pampus"
Lay-out & Druk:
Johan Koopmans en Hans Jonker

GEREGISTREERD MUSEUM

Waar te vinden?

Het museum vindt u aan de Stationsweg 82, Hoek van Holland.

Per auto: E25 of E30/A20 naar Hoek van Holland en daar op de ANWB bewegwijzering de aanduiding 'Havens 1000' volgen.
Per trein: elk half uur vanaf Rotterdam naar NS Station Hoek van Holland Haven of Strand.
Per bus: vanaf Den Haag Houtwijklaan lijn 35,
Naar halte Station Hoek van Holland Haven en dan 10 minuten lopen langs de Berghaven en Stationsweg.
Per fiets: fietspaden vanaf Rotterdam en Den Haag.

Wordt begunstiger van het fort!

Het Nederlands Kustverdedigingsmuseum Fort aan den Hoek van Holland wordt volledig door vrijwilligers in stand gehouden. Financieel is het fort afhankelijk van entreegelden, projectsubsidies, begunstigers en sponsors.

Men kan ***begunstiger worden*** door aanmelding bij het bestuur. Voor de bijdrage van tenminste € 15,- per jaar ontvangt men een acceptgiro. Met een eenmalige bijdrage van € 250,- wordt men ***'Begunstiger voor het leven'*** met dezelfde rechten maar zonder de jaarlijkse betalingsplicht. De begunstiger ontvangt een begunstigerskaart, waarmee men ***gratis toegang*** heeft tot het museum tijdens de openstellingen.
De begunstiger ontvangt de Fort Ordonnans.

Bedrijven kunnen ook ***sponsor worden***. Men krijgt dan een naamsvermelding op het sponsorbord. De bestuurskamer is beschikbaar voor directiebijeenkomsten en het bedrijf krijgt gratis toegang tot het museum. De toegangskaart geldt voor twee personen per bezoek als het museum is opengesteld.
Sponsors betalen een bijdrage van min. € 150,- per jaar.